

УДК 336:631.162

Шолудько О.В., Грицина О.В.

Львівський національний аграрний університет

ОСНОВНИ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Висвітлені методичні підходи до обґрунтування основних напрямів фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств для забезпечення їх стійкого фінансового стану та ефективної діяльності у статті .

Ключові слова: фінансові інструменти, фінансове оздоровлення, фінансовий стан, сільськогосподарські підприємства, фінансові ресурси, фінансова стабілізація.

Sholudko O., Grytsyna O.

BASIC APPROACHES TO FINANCIAL RECOVERY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The paper highlights methodological approaches to the study of basic directions and measures for financial recovery farm for their sustainable financial performance and efficient operation.

Key words: financial instruments, financial health, financial situation, farms, financial resources, financial stabilization.

Шолудько О.В., Грицина А.В.

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К ФИНАНСОВОМУ ОЗДОРОВЛЕНИЮ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Освещены методические подходы к обоснованию основных направлений финансового оздоровления сельскохозяйственных предприятий для обеспечения их устойчивого финансового состояния и эффективной деятельности в статье.

Ключевые слова: финансовые инструменты, финансовое оздоровление, финансовое состояние, сельскохозяйственные предприятия, финансовые ресурсы, финансовая стабилизация.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Фінансово–стійкі сільськогосподарські підприємства орієнтовані на адаптацію до складних ринкових умов господарювання, виявлення та оптимальне використання своїх конкурентних переваг на аграрному ринку, збільшення своєї ринкової вартості. Однак, значна частина вітчизняних сільськогосподарських підприємств в даний час

Шолудько О.В., Грицина О.В.

знаходиться у кризовому стані, що пов'язано не стільки з дефіцитом фінансових ресурсів, скільки з низьким рівнем фінансового менеджменту і відсутністю обґрунтованих фінансових стратегій. Тому завдання нинішнього етапу розвитку аграрної економіки визначають особливі вимоги до фінансового оздоровлення кризових сільськогосподарських підприємств. Пріоритетного характеру набуває проблема вироблення стратегій та інструментів фінансового оздоровлення кризових сільськогосподарських підприємств. Вирішення цієї проблеми вимагає поглиблення теоретичних досліджень, присвячених стратегічному підходу до фінансового оздоровлення кризових сільськогосподарських підприємств, розробки методичного та практичного забезпечення цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблема фінансового оздоровлення підприємств висвітлені у працях таких вітчизняних і зарубіжних авторів як М. Аїстова, Є. Андрушак, О. Антонова, Е. Архипчук, І. Бланк, Н. Брюховецька, І. Булев, В. Грачов, О. Дацій, В. Дроздова, Л. Зуєва, Г. Кадиков, І. Косарева, Е. Коротков, Е. Куліш, Л. Лігоненко, Б. Полякова, М. Пушкар, С. Рамазанов, В. Ращупкіна, Р. Сайфулін, С. Салига, І. Стефанюк, О. Терещенко, А. Ткачов, І. Цигилик, Є. Чернявська. Проблеми поліпшення фінансового стану та забезпечення стабільного функціонування сільськогосподарських підприємств досліджували М. Дем'яненко, С. Іванюта, М. Кісіль, М. Кропивко, К. Кузнєцова, П. Саблук, П. Стецюк, В. Узун, С. Черненко, М. Бурлака та ін.

Незважаючи на високий рівень відпрацювання загальних проблем фінансового оздоровлення, недостатньо вивченими все ще залишаються теоретичні засади та практичні аспекти забезпечення фінансової стабілізації сільськогосподарських підприємств.

Цілі статті. Метою статті є висвітлення основних підходів для фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств, що дасть змогу сформулювати ряд теоретичних положень, що практичній діяльності дозволить накреслити стратегію фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств, сформулювати ефективну систему управління фінансовим оздоровленням на рівні товаровиробників та його підтримки на державному й регіональному рівнях з метою зміцнення фінансового стану та поліпшення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств на перспективу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Стан аграрної

економіки на сучасному етапі ринкових перетворень, який характеризується невизначеністю господарської середовища, складним і суперечливим характером трансформаційних процесів, обумовлює необхідність реорганізації систем і механізмів управління фінансів аграрних підприємств. Істотно підвищується значимість забезпечення фінансової сталості сільськогосподарських підприємств як ключового фактора їх функціонування та розвитку. Тому здійснення заходів з їхнього фінансового оздоровлення з метою забезпечення платоспроможності, прибутковості та стійких конкурентних позицій у сучасних умовах набуло особливої актуальності.

Основною метою всіх заходів фінансового оздоровлення є запобігання банкрутства сільськогосподарського товаровиробника. Одним із аспектів пошуку шляхів фінансового оздоровлення сільськогосподарського підприємства є оцінка його наявних фінансових ресурсів. Рівень забезпечення ними підприємства дозволить забезпечити безперервність його діяльності і не дозволить утворити значні обсяги заборгованості. Щоб уникнути фінансової нестійкості сільськогосподарських підприємств і недопущення їх скорочення необхідно здійснити фінансове оздоровлення даних підприємств.

Фінансове оздоровлення неплатоспроможних організацій можливо проводити за двома основними позиціями: фінансове оздоровлення існуючого підприємства і створення нової організації на базі ресурсів неплатоспроможною організації. Оскільки у сільськогосподарських підприємствах нерівномірно можуть формуватися фінансові ресурси впродовж року, потрібно виявляти можливі джерела їх наповнення. З метою фінансового оздоровлення сільського господарства можна застосувати ряд системних заходів, до яких належить забезпечення фінансовими ресурсами: власними, залученими і позиченими. Вони по-різному впливають на можливості і форму господарювання підприємства. Кредит не впливає на зміну власника підприємства, в той час коли інвестиція, в деяких випадках призводить до втрати контролю над підприємством. Власними фінансовими ресурсами підприємства є прибуток та амортизаційні відрахування. В скрутній фінансовій ситуації, в якій опинились більшість сільськогосподарських товаровиробників, власних фінансових ресурсів іноді недостатньо для покриття витрат підприємства, тому крім них може використовуватись державна підтримка галузей АПК та кредитування.

Комплекс інструментів фінансового оздоровлення

сільськогосподарських підприємств доцільно класифікувати за такими групами: залежно від способу впливу на фінансову систему підприємства зовнішні і внутрішні інструменти, залежно від характеру оздоровчих заходів – методичні та організаційні. Класифікація комплексу інструментів фінансового оздоровлення представлена на рисунку 1.

Фінансове оздоровлення повинно проводитися на паритетних засадах спільними і порівнянними за обсягами наданої підтримки заходами з боку власників суб'єкта АПК, кредиторів і держави. Кредитори забезпечують: реструктуризацію фінансових зобов'язань суб'єкта АПК (через зниження ставки винагороди, пролонгацію термінів повернення кредитів, надання пільгового періоду з погашення основного боргу, списання штрафів, пені, простроченого винагороди, інші заходи), рефінансування та фінансування суб'єктів АПК на погашення наявних заборгованостей. Власники суб'єкта АПК надає підтримку шляхом: нерозподілений частини прибутку між учасниками до повного погашення зобов'язань перед кредиторами, додаткової капіталізації, залучення інвесторів, повного сприяння кредиторам по виконанню умов фінансового оздоровлення та іншими заходами.

Держава, в залежності від участі кредиторів і власників, здійснює підтримку, надаючи субсидування ставки винагороди через фінансового агента за кредитами та/або лізинговим зобов'язанням, підлягають фінансовому оздоровленню на придбання основних засобів та поповнення обігових коштів з метою доведення її до 7% річних, а по лізингом сільськогосподарської техніки – з метою доведення до 4% річних для кінцевого платника – суб'єкта АПК. Рішення по кожному суб'єкту АПК, що підлягає фінансовому оздоровленню, буде прийматися в індивідуальному порядку, відповідно до правил субсидування ставок винагороди за кредитами фінансових інститутів для фінансового оздоровлення суб'єктів АПК [3].

Даними правилами будуть також врегульовані питання фінансового оздоровлення по заборгованостях, які виникли між господарюючими суб'єктами в сфері АПК.

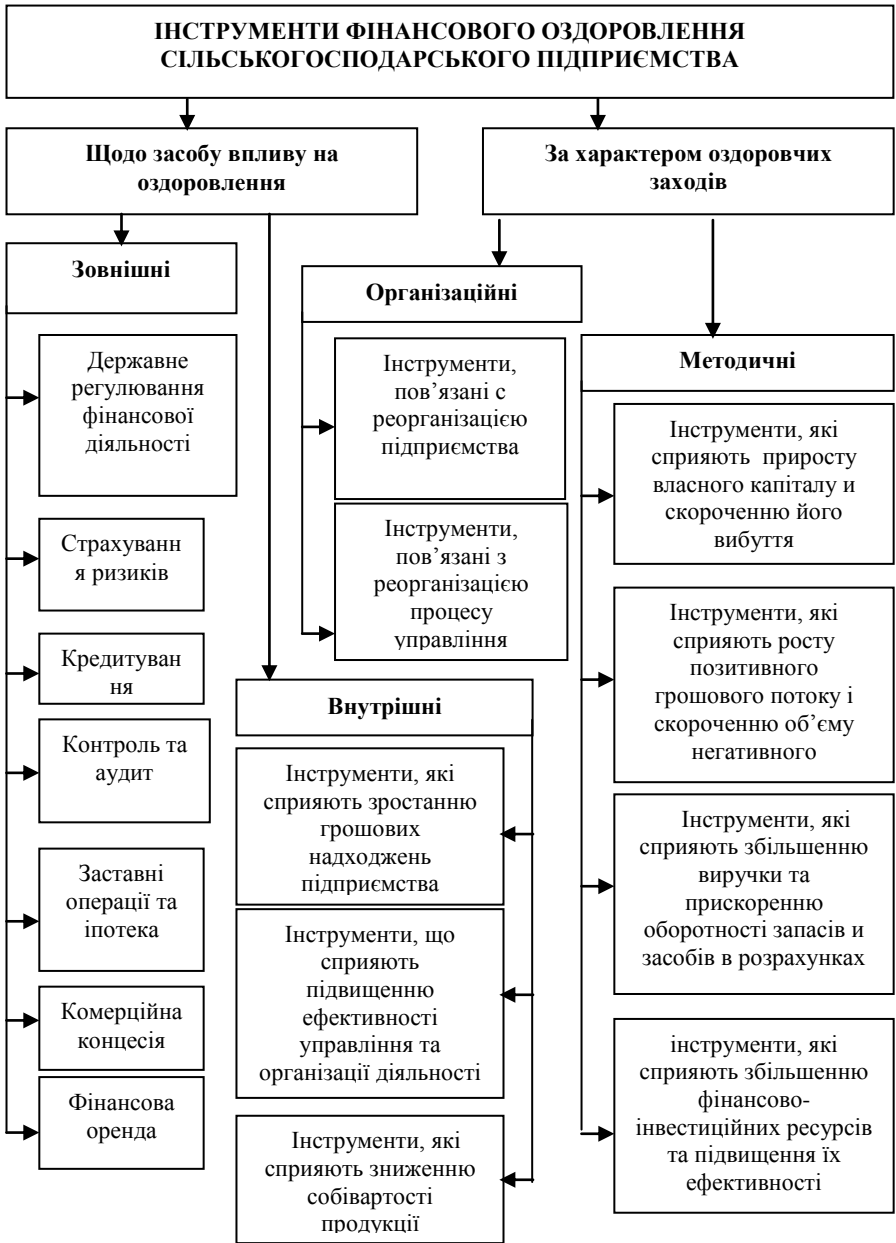

Рис. 1. Інструменти фінансового оздоровлення сільськогосподарського підприємства

Засоби для проведення фінансового оздоровлення суб'єктів АПК будуть залучені з організованих ринків капіталу фінансовим агентом та / або банками другого рівня. При цьому кошти, залучені фінансовим агентом можуть бути використані на інші невідкладні завдання. Контроль за ефективним використанням коштів (у тому числі субсидій) і досягненням показників і результатів фінансового оздоровлення буде здійснюватися з боку фінансового агента й уповноваженого органу.

Висновки. Основними цілями фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств є урахування пріоритетів продовольчого забезпечення населення регіону і насичення ринку сільськогосподарською продукцією та дотримання інтересів селян. Фінансове оздоровлення може здійснюватися як при провадженні справи про банкрутство за ініціативою кредиторів, так і до такого провадження за ініціативою власників і менеджменту підприємств. Це впливає на прийняття рішення щодо здійснення фінансового оздоровлення, погодженні форм і методів, розробці й узгодженні плану і програми, визначенні джерел фінансування, зрушень у структурі власності, термінах здійснення, особливостях управління та залежності від кредиторів. Нині нагальною є потреба в активізації процесів фінансового оздоровлення за ініціативою власників і менеджменту підприємств, оскільки в таких випадках забезпечується вища ефективність оздоровлення та повніше дотримуються права і реалізуються інтереси селян.

У ході оцінки санаційної спроможності сільськогосподарських підприємств пропонується класифікувати інструменти фінансового оздоровлення залежно від способу впливу на фінансову систему підприємства зовнішні і внутрішні інструменти, залежно від характеру оздоровчих заходів-методичні та організаційні. При запровадженні механізмів фінансового оздоровлення слід розробляти заходи, спрямовані не лише на загальне фінансове оздоровлення суб'єктів господарювання, а й конкретизувати їх залежно від негативних ознак фінансового стану.

Застосування певних методичних інструментів фінансового оздоровлення сільськогосподарських підприємств пов'язані з реалізацією вибраної стратегії фінансового оздоровлення. Методичні інструменти застосовуються індивідуально або в комплексі з організаційними, залежно від ступені руйнування системи фінансових відносин на підприємстві.

Організаційні інструменти фінансового оздоровлення, спрямовані на реорганізацію підприємства, можуть використовуватися при органічному пошкодженні його фінансової діяльності і не тільки з ініціативи самого кризового підприємства. У разі ж локального пошкодження або часткового руйнування системної якості фінансових відносин рекомендується використовувати організаційні інструменти, пов'язані з реорганізацією процесу управління. З метою підвищення ефективності процесу фінансового оздоровлення необхідно здійснювати періодичний контроль реалізації обраної стратегії фінансового оздоровлення на основі розрахунку і оцінки комплексу показників, обумовлених відповідної базовою стратегією.

Про дієвість заходів фінансового оздоровлення буде свідчити практичне використання методичних підходів: здатності підприємств відновити платоспроможність, покриття збитків минулих періодів, поліпшення майнового стану та зміцнення фінансової стійкості. Кожен із цих заходів передбачає оцінювання санаційної спроможності підприємства за рахунок внутрішніх резервів, допомоги власників, залучення зовнішніх інвесторів або кредиторів. Ці заходи слід використовувати для обґрунтування заходів фінансового оздоровлення та визначенні оптимальної структури джерел їхнього фінансування.

1. Аграрний «мізер» Держбюджету–2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.a7d.com.ua/>
2. Безуглий М. Д. Стан, основні тенденції розвитку сільського господарства України протягом 2011 року та напрями розвитку в 2012 році / М. Д. Безуглий, С. М. Кваша // Економіка АПК. – 2012. – № 4. – С. 3–13.
3. Кузнецова А. Огляд аграрної політики [Текст] / А. Кузнецова, О. Нів'євський // Агробізнес сьогодні. – 2012. – Березень, № 5. – С.56
4. Перелі І. Банковское кредитование в поддержку местных аграриев: перспективы 2013 года. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://proconsulting.com.ua/news/2013/04/04/bankovskoe_kreditova_47983.html
5. Прокопенко К. О. Малі аграрні підприємства в аграрному секторі економіки / К. О. Прокопенко // Економіка АПК. – 2012. – № 4. – С. 99–104.
6. Статистичний щорічник України за 2011 рік /Держкомстат України. – К.: Техніка 2011.– 125 с.
7. Шолойко А.С. Тенденції державної підтримки сільського господарства / А. С. Шолойко // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 10 – 13, 19.